

Landets Praxis og Maade som andre Landets Selveiere, hvor Besiddelsesretten gaar fra yngre Søn til ældre Datter. Her henvises altsaa til en bestaaende Lands Naade og Praxis som Regel for dem, der kjøbe de kongelige Gaarde. Landsdommer Skovgaard omtaler, at der til disse mærkelige gamle Arveregler ikke findes noget Tilsvarende i de nordiske Lande, men at derimod paa andre Steder, f. Ex. Amtet „Bleede“ i det Rineburgske og visse Steder i England, mente han, disse Arveregler anvendtes. Man har kaldt dem „Sæds, Afgang og Indløsningsret“, eller man har kaldt dem „Odelsret“, vel nærmest fordi Gaardene ikke lettelig skulde komme ud af Familien. Odelsrettens Tanke er, at en Slægt har sit Hjem paa Gaarden, og at Eieren af Gaarden skulde være Slægtens Bærg, og dette er vel nærmest Bornholms Arvereglers Princip, men dog have disse Arveregler stift sig meget fra Odelsretten, som den er i Norge. Gaardarvingen, den yngste Søn, kaldes endnu paa Bornholm, saaledes som han ogsaa kaldtes i forrige Aarhundrede og i de ældste Tider, for Jorddrot. Dette Ord bruger man den Dag i Dag, thi det er ændret paa vort Landsmaal om til Goordrøvet, men det bruges som sagt den Dag i Dag. Ogsaa Skovgaard omtalte, at naar Jorddrotten, den yngste Søn, fik Jædrengaarden, fik han den selv i forrige Aarhundrede til halv Pris, og at dette var uretfærdigt mod de andre Sødskende. Man havde ogsaa Exempler paa, at den yngste Søn, Jorddrotten, senere blev rig og velhavende, medens hans andre Sødskende „levede i en maadelig Forfatning.“ Omkring Midten af det forrige Aarhundrede, havde Priserne paa Gaardene i Bornholm høvet sig forholdsvis betydeligt, ligesom ogsaa Folkemængden steg, dette medførte, at der blev meget mere Rist om Arveretten til Gaardene, og det kunde saaledes hænde, at der førtes flere Processer om Arveretten til en Gaard, idet der næppe manglede Procuratorer, som vilde hjælpe Vedkommende til at føre Proces imod, at de fik en vis Sum Penge udbetalt, f. Ex. naar de vandt Sagen. Dette førte til, at Bornholmerne klagede meget over de mange Processer og de uklare Bestemmelser i de udfrevne Vedtægter, og dette førte atter til, at der blev

nedsat en Kommission, saavidt jeg husker i 1772, bestaaende af Generalprokurør Henrik Stampe, Konferentsraad Lindorf af Rancelliet, Professor Kjøfod-Anker samt Justitiarius i Hof- og Stadsretten J. Horn. Denne Kommission gennemgik de bornholmske Arvebestemmelser, og derefter udkom Forordningen af 14de Oktober 1773, men ikke ret længe efter fremkom der atter Klager. Senere fremkom der et Andragende af 20de Februar 1775 — altsaa 2 à 3 Aar efter — fra 14 saakaldte Proprietærer paa Bornholm, der vare Eiere af de frie Proprietærgaarde. De androge om, at de, ligesom tidligere, maatte være fri for at komme ind under Forordningens Bestemmelser; naar de tidligere havde Ret til at sælge deres Gaarde, uden Lovbydelse, mente de ogsaa, de havde Ret til at blive under D. L. — 5 — 3 — 5 og 28, men Rancelliet svarede under 19de August 1775, at det skulde have sit Forblivende ogsaa for disse Proprietærgaardseieres Vedkommende saaledes, at de vedblivende skulde staa under Forordningen af 14de Oktober 1773. Senere kom der flere Klager til Rancelliet, og den 5te December 1789 udbejder Rancelliet sig Amtmand Heibergs og Bornholms Retsbetjentes Erklæring i Anledning af den gamle Forordning. Naar man lægger Mærke til f. Ex. Erklæringerne fra et Par af Retsbetjentene, nemlig Bjørn og Klein, finder man, at de i deres Indstilling til Amtmand Heiberg akkurat anke over det Samme, som der ankes over i Landsthingets Udvalgs Betænkning, og som jeg kan fuldt ud tiltræde. I sin Indstilling til Amtmand Heiberg af 2den November 1790 udtaler Bjørn sig nemlig saaledes: Naar yngste Søn tilkjendes Gaarden, medens han ligger i Buggen, hvad oftest sker, saa medfører det Uleilighed, ja total Ruin, naar Gaarden i lang Tid, ofte i 16 til 18 Aar, skal administreres af en Bærg, uden at vide, om den unge Jorddrot oplever disse 18 Aar, eller uden at vide, om han er stiftet dertil. Det skulle ældre Brødre og Søstre, i moden Alder, være Vidne til, og Folgen bliver, at de gaar ud af Landet for at forjærge sig, som de bedst kunne. Ligeledes anker han over, at naar Jorddrotten faar Gaarden, faar han den til halv Pris, hvilket er uretfærdigt mod de Andre. En anden Indstilling af 2den November